

UN TÍTOL DE DOCTOR EN MEDICINA DE L'ESTUDI GENERAL DE LLEIDA (any 1704)

Francesc ESTEVE i PERENDREU

Introducció

A l'últim Congrés d'Història de la Medicina Catalana es donà a conèixer un nou títol de l'Estudi General de Lleida, de l'any 1704¹, i considerem que és important perquè són molt pocs els títols coneguts, el contingut dels quals ens informen d'un seguit de circumstàncies i persones vinculades a la Universitat, i a més si tenim en compte que les escriptures i llibres dels notaris o escrivans de l'Escrivania de la Cancelleria i Mestrescolia, on estaven registrats i continuats els privilegis dels graus atorgats pel canceller i mestrescola, es perderen l'any 1707 en la Guerra de Successió.

També són perduts, segurament per sempre, els llibres de l'Escrivania de l'Estudi que, entre d'altres i sempre segons els estatuts, era preceptiu portar, sobre tot els que feien referència a: proposicions i deliberacions del Consell General; cartes; graus de batxillers en dret canònic i dret civil, atorgats pel rector; matrícula gran (la primera vegada que un estudiant es matriculava en qualsevol facultat); matrícula petita (la dels anys següents); juraments (del rector, vicerector, síndic, notari, clavari, etc.); dels que dissentien en les deliberacions o acords del Consell i de visites del rector a les aules².

Això vol dir que, perdut totalment l'Arxiu de l'Estudi General —a excepció de dos llibres mutilats parcialment, un sobre estatuts i l'altre sobre

¹ SÁNCHEZ RIPOLLÈS, J. M.: «Carta doctoratus in sacra medendi sciencia et curandi, persona Michaelis Rovira in villa Sanahuja Urgellensis diocesis populati», *Gimbernat. Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència*, vol. XXX. X Congrés d'Història de la Medicina Catalana, Lleida-Alcarràs 9-11 d'octubre 1998, Lleida, Universitat-Ajuntament d'Alcarràs, 1998, pp. 365-368.

² Especialment els Estatuts Antics (*Antiqua statuta Studii Ilerdensis*) i els de l'any 1662 (ESTEVE PERENDREU, Francisco: *El régimen jurídico del Estudio General de Lleida (s. XIII-XVIII)*, Lleida, Pagès editors, 1992, pp. 206, 209-211, 221-222).

matrícules de lleis³, qualsevol document que hi faci referència és una font d'informació valuosa i gens menyspreable que ens permetrà de conèixer millor aquesta institució.

L'autor de la troballa a què ens referim ens adverteix, d'entrada, que l'esmentat document el transcriu parcialment, i és per això que, interessats a conèixer-lo en la seva integritat, hem consultat el document original⁴, per tal d'indicar algun detall que restava inèdit, completar el seu contingut amb altres informacions documentals i, finalment, oferir la traducció completa feta per Raül Torrent Torrent, que s'inclou com apèndix documental.

Els títols coneguts

Si repassem els títols coneguts de l'Estudi de Lleida fins al dia d'avui, comprovarem que la seva quantitat es molt minsa i més si tenim en compte els quatre-cents anys i escaig de vida que tingué des que fou fundat l'any 1300 i suprimit l'any 1717. Precisament, ara mateix estem celebrant la commemoració del 700 aniversari de la seva creació (1297-1300, període fundacional; 1997-2000, període commemoratiu) i és oportú fer esment d'una de les activitats acadèmiques més festives, com és la de la investidura del grau.

De títols de batxiller en dret civil o dret canònic, que atorgava el rector, en coneixem quatre (1 de civil i 3 de canònic) i són dels anys 1431, 1579, 1581 i 1586; de títols de doctor en aquestes disciplines, que atorgava el canceller i a partir de 1597 el mestrescola⁵, en coneixem cinc (3 en dret civil i 2 en dret canònic) i son dels anys 1551, 1584, 1585, 1598 i 1666⁶.

³ Arxiu Municipal de Lleida (=AML), *Libre del Studi*, reg. 23. HERNÁNDEZ PALMÉS, Antonio: «Matriculatio legistarum Universitatis Generalis Studii Ilerdensis (1607-1624)», en *Miscelánea de trabajos sobre el Estudio General de Lérida*, vol. II, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdens, 1950, pp. 69-184.

⁴ Arxiu Històric Comarcal de Valls (Alt Camp). *Fons Mercadé*, reg. 2594 (caixa 82, carp. 1, doc. 4).

⁵ ESTEVE I PERENDREU, Francesc: «La creació de la Mestrescolia de l'Estudi General de Lleida», en *Miscel·lània. Les Terres de Lleida al segle XVI*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdens, 1995, pp. 217-241.

⁶ ESTEVE I PERENDREU, Francesc: «Cerimònia d'investidura del grau de doctor a l'Estudi General de Lleida (s. XVI)», *Seu Vella. Anuari d'Història i Cultura*, I (Lleida, 1999), pp. 183-216, especialment p. 196, nota 36 i doc. 3, pp. 215-216; RUBIO GARCÍA, Luís: «Los títulos conocidos del Estudio General de Lérida» en *Miscelánea de trabajos sobre el Estudio General de Lérida*, vol. II, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdens, 1950, pp. 185-208; POCH GALLART, José: «Otro título de doctor en leyes, por el Estudio, General de Lérida. D. Antonio de Gallart y de Mongay (3 octubre 1584)», *Ilerda*, XXXVI (Lleida,

I els títols de medicina, que son els que aquí ens interessen i que atorgava el canceller o mestrescola, en coneixem els següents:

De nivell previ al de mestre o doctor

- 3 d'octubre de 1474. Batxiller en arts a favor de Joan Auguer⁷.
- 5 d'abril de 1585. Batxiller en medicina a favor de Rafael Joan Rosselló⁸.

De mestre o doctor

- 11 de febrer de 1344. Mestre en medicina a favor d'Arnau çà Riera, membre de la tercera generació del famós llinatge gironí de metges i cirurgians, que s'havia format quinze anys abans (1329) a Montpeller⁹.
- 24 de maig de 1552. Doctor en medicina a favor d'Alfonso de Cisneros Petrell y de Zárate¹⁰.
- 5 d'abril de 1585. Doctor en medicina a favor de Rafael Joan Rosselló¹¹.
- 20 de setembre de 1704. Doctor en medicina a favor de Miquel Rovira (l'últim títol conegut i objecte d'aquesta comunicació).

1975), pp. 97-106; J.T.P. [TARRAGÓ PLEYÁN, José]: «Un título de la Universidad de Lérida», *Ilerda*, II, fasc. I (Lleida, 1944), pp. 71-77.

⁷ JULIA FIGUERAS, Benet: «Un diploma de metge gironí del 1474», *Boletín del Colegio de Médicos de la Provincia de Gerona*, 68 (Girona, 4º trimestre 1976), pp. 10-11; LLADONOSA I PUJOL, Josep: *Comentaris i aportacions documentals per a la història de la Medicina de Lleida*, Lleida, Col·legi Oficial de Metges, 1977, pp. 39-47.

⁸ RUBIO GARCÍA, Luís: «Los títulos...», op. cit., pp. 193-194.

⁹ MCVAUGH Michael – GARCÍA BALLESTER, Luís: «The Medical Faculty at Earli Fourteenth Century Lérida», *History of Universities*, vol. VIII, Oxford University Press, 1989, pp. 1-25; GARCÍA BALLESTER, Luís – ARRIZABALAGA, Jon: «El Regiment de Jacme d'Agramont y el Estudi de Medicina de Lleida», en AGRAMONT, Jacme d': *Regiment de preservació de la pestilència (Lleida, 1348)*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana S.A., 1998, pp. 13-31, esp. p. 23, nota 57.

¹⁰ Publica una fotografia del títol i el tradueix al català, amb algunes imprecisions, LLADONOSA PUJOL, José: *Noticia histórica sobre el desarrollo de la Medicina en Lérida*, Lleida, Col·legi Oficial de Metges, 1974, pp. 88-89 i 463-466. Transcripció del document a ESTEVE: «Cerimònia...», op. cit., doc. 2, pp. 212-215.

¹¹ OTAL, Francesc: «Un títol de la Universitat de Lleida (segle XVI)», *Vida lleidatana*, 70-71 (Lleida, 1-15 maig 1929), pp. 189-192.

El cerimonial del grau de doctor

El canceller de l'Estudi General de Lleida tenia atribuïda la facultat d'atorgar tots els graus acadèmics (lleis, canons, medicina, teologia, arts i/o filosofia), amb autorització reial i pontificia, excepte els de batxiller en drets (civil i canònic) que era facultat del rector. L'ofici de canceller era de nominació reial i, amb caràcter vitalici, requeia en un canonge de l'església de Lleida. A finals del segle XVI es creà la Mestrescolia o Escolastia, a la qual s'uní la Cancelleria de l'Estudi i l'Ardiaconat Major de l'església de Lleida, tant la nominació del mestrescola com la del canceller, eren de patrimoni reial. Respecte d'aquesta nominació reial, durant el temps de les vacants, tant pel que fa a cancellers com a mestrescoles, el Capítol de l'església de Lleida tenia la facultat de nomenar, per a regir aquest ofici, un dels seus membres, és a dir, un canonge¹².

Durant la regència de la Cancelleria per Miquel Joan d'Olzinelles (1539-1573), el Col·legi de Doctors de l'Estudi, juntament amb el canceller, aprovaren unes ordinacions que regulaven el cerimonial per a l'obtenció del grau de doctor¹³.

El cerimonial tenia una durada de tres dies i amb dispensa del canceller o, el que és igual, del mestrescola, es podia reduir a dos.

Les ordinacions, de forma resumida, disposaven el següent:

Primer dia

El padrí de l'aspirant al grau farà la presentació del seu apadrinat al rector, amb el prec que es digni assistir personalment a les presentacions que s'han de fer al canceller i als doctors del Col·legi de l'Estudi. Després, situat el rector a la dreta del graduant i el padrí a l'esquerra, en comitiva precedida per un grup d'estudiants i els bidells vestits amb les robes talars i portant les maces de la Universitat, es dirigiran a la casa del canceller. En presència d'aquest, el padrí farà la presentació del graduant, i admesa la presentació

¹² ESTEVE, «La creació de la Mestrescolia...», op. cit. pp. 220, nota 8, docs. 5 i 6, pp. 234-238; GAYA MASSOT, Ramón: *Cancelleres y rectores del Estudio General de Lérida*, Lleida, La Editorial Leridana, 1951.

¹³ RUBIO GARCÍA, «Los títulos conocidos...», op. cit., doc. V, pp. 201-208; ESTEVE, «Cerimònia d'investidura...», op. cit., pp. 193-208.

pel canceller, manarà al seu notari de l'Escrivania de la Cancelleria, que faci les convocatòries per als doctors del Col·legi, convocant-los pel dia següent a la Sala Capitular de la catedral i designant l'hora, per tal d'assistir a l'entrega dels punts de l'examen a l'aspirant al grau. Tot seguit, la comitiva es dirigirà a casa de cadascun dels doctors i cas que el trobin, el padrí pronunciarà un discurs en llatí sobre la presentació del seu patrocinat, com ha fet en les anteriors presentacions, i el doctor correspondrà amb un altre discurs en llatí.

Segon dia

El rector, amb els bidells i els estudiants, aniran a casa del doctorant i juntament amb el padrí es dirigiran amb la solemnitat requerida a la Sala Capitular de la catedral habilitada com a Cancelleria per a la recepció dels punts. Reunits en aquest lloc en presència del canceller i doctors convocats, el canceller indicarà a dos doctors prèviament designats, que procedeixin a assenyalar els punts per al graduant, i així un doctor assignarà el primer punt d'un llibre i l'altre doctor el segon punt d'un altre llibre. El notari de l'Escrivania anotarà els punts assignats i el canceller convocarà l'hora de l'examen pel dia següent en el mateix lloc. Seguidament el rector, bidell i estudiants acompanyaran al padrí i graduant a la casa d'aquest.

Tercer dia

Es procedirà atenent les següents formalitats:

1. Lliurament de salaris o propines al canceller, rector, padrí, doctors puntuants, doctors del Col·legi, notari, bidell, Capítol de la catedral, porter, segell i confraria.
2. Prèvia indicació del canceller al graduant per tal que exposi els punts assignats, aquest, com és costum, començarà senyant-se, després farà una oració a Déu situat darrera dels cancells de la capella, seguidament dirigirà sengles discursos al rector, al padrí i a tots els doctors, i tot seguit exposarà les lliçons.
3. Després de l'exposició dels punts, hi ha un descans i es serveix el refrigeri de confitures i obsequi de ciris al canceller, rector, padrí i doctors.

4. Torn d'arguments, intervenint en primer lloc el primer puntuant, després el segon i a continuació, per ordre d'antiguitat, els doctors assistents que vulguin argüir l'exposició del graduant.
5. Votació dels doctors sobre la suficiència de l'aspirant al grau.
6. Reconeguda la suficiència del graduant, el canceller manarà al rector, al padrí i al doctorant que s'atansin al lloc on s'ha fet l'examen. El rector s'asseurà en el lloc acostumat i el padrí i el doctorant se situaran dempeus davant del canceller, amb el bonet posat. El graduant es descobrirà el cap, s'atansen el bidell i el notari, i aquest pren jurament al doctorant que no anirà contra l'Església, ni contra la Universitat de l'Estudi de Lleida, ni contra el Col·legi de doctors, ni contra l'ofici de la Cancelleria i que no revelarà els secrets del Col·legi a ningú i si intervé en algun doctorat donarà el seu vot segons Déu i la seva consciència. El canceller publicarà el títol i encomanarà al padrí que confereixi les insígnies doctorals al seu apadrinat. Dempeus el padrí pronunciarà un solemne discurs, amb les portes obertes per tal que pugui ser escoltat per tothom, de nou farà públic el títol i entregarà les insígnies doctorals: la càtedra, el llibre, l'anell i el birret amb la borla corresponent a la facultat. Seguidament besarà l'apadrinat, li donarà la benedicció i l'acompanyarà a l'òscul de tots el doctors. I així conclou l'acte de graduació.
7. Tot seguit, el rector, el padrí i el nou doctor, amb els bidells i acompanyament d'estudiants, aniran al monestir de Sant Agustí per donar les gràcies a Déu i a la Mare de Déu. Allí el nou doctor donarà una bona almoina i després serà acompanyat fins a la seva casa.

En els acompanyaments i assistència als actes del cerimonial del grau, cada un del intervinents anaven amb les vestidures corresponents: el mestrescola amb els hàbits de la dignitat capitular; el rector amb roba talar i beca de seda; els bidells, acompanyants del rector, amb roba talar i les maces de plata de la Universitat aixecades i recolzades en el muscle; el padrí amb toga i birret de doctor, el graduant amb roba talar; i els estudiants amb els vestits regulats pels estatuts de l'Estudi o el del corresponent col·legi d'estudiants al qual pertanyien.

Els estatuts de 27 d'agost de 1600 disposaven que els doctors, quan assistien en reunió de Col·legi, havien de portar roba talar i en l'acte de publicació del grau havien d'assistir-hi amb les seves togues «com ho fan els teòlegs i

els metges», sota pena de perdre tota la propina; i el dia del doctorament, dos catedràtics havien d'anar a casa del mestrescola [canceller] per acompanyar-lo al lloc del grau¹⁴

El títol de doctor de Miquel Rovira

En els títols o cartes del privilegi de doctor atorgats pel canceller o mestrescola i expedits pel notari de l'Escrivania de la Cancelleria, s'hi fa constar el lloc, els dies, les hores, les persones que intervenen i els actes corresponents del cerimonial del grau.

Pel títol de Miquel Rovira sabem que el cerimonial del seu grau durà dos dies, i per això, va haver d'obtenir la dispensa del mestrescola. Un cas similar és el de Rafael Joan Rosselló, citat més amunt, que l'obtingué en dos dies, el 5 i 6 d'abril de 1585, i que, a més, el mateix dia 5 es graduà de batxiller en medicina.

El graduant Miquel Rovira, el 20 de setembre de 1704, entre les 10 i 11 hores del matí fou presentat pel seu padrí, Dr. Jaume Aran, al mestrescola Dr. Miquel Burniach (nomenat pel Capítol com a regent de la Mestrescolia), en companyia, segons les ordinacions, del vicerector Dr. Francesc Colí, bidells portant les maces de la Universitat i un grup d'estudiants, i en presència del notari de l'Escrivania de la Cancelleria, Francesc Gracelles.

A l'oració llatina o discurs de presentació pronunciat pel padrí Jaume Aran, li respon, amb un altra oració el mestrescola, el qual, assabentat prèviament sobre el naixement, vida, costums, fe catòlica i estudis, admet el seu apadrinat per a la graduació, i assenyala pel mateix dia, entre les dues i les tres de la tarda, a l'Aula o Sala Capitular de la catedral habilitada com a Cancelleria, per l'assignació dels punts, encomanant als bidells notificar la convocatòria als doctors del Col·legi de la Universitat per a l'assistència a aquest acte.

A l'Aula Capitular, entre les dues i tres hores, amb assistència dels doctors convocats i prèvia designació dels doctors que han de donar els punts, el Dr. Josep Miranda procedeix a l'assignació del primer punt, sobre el capítol 5, llibre 1 de *Differentiis febrium* de Galè, on comença: *Caeterum sim. eatur*, i el Dr. Antoni Mirarnau, assigna el següent punt sobre la Sentència 10 del

¹⁴ ESTEVE I PERENDREU, Francesc: «Increment de salaris als catedràtics de l'Estudi General de Lleida, a la creació de la Mestrescolia», *Ilerda. Humanitats*, LII (Lleida, 1998), pp. 53-74, esp. doc. 2, pp. 69-70.

llibre d'Aforismes d'Hipòcrates, on comença: *Corpora cum quis voluerit purgari*. Assignats els punts, el mestrescola convoca en el mateix lloc a tots els reunits per l'endemà, dia 21, entre les tres i quatre hores de la tarda, per tal que el graduant exposi els punts de les lliçons.

El dia 21 a l'hora assenyalada i després del repartiment de les propines, el graduant exposà els punts de les lliçons de l'examen que, segons els estatuts de l'any 1693, el primer punt s'havia d'exposar almenys en tres quarts d'hora i el segon en un. També preceptuaven aquests estatuts que el padrí no el devia tenir a prop, i per controlar el temps el mestrescola disposaria d'un rellotge d'arena. Finalitzada l'exposició dels punts, el graduant no era obligat a donar propines de confitura i refresc, però sí que havia d'obsequiar guants, d'acord amb aquests estatuts¹⁵, en lloc dels ciris que regulaven les esmentades ordinacions del Col·legi.

Exposades les lliçons, s'entrà en el torn d'argüir i replicar, i a més dels doctors puntuats hi assistiren els doctors Anastasi Fraga, Gabriel Fàbregues, Ignasi Ros i Francesc Mas.

Efectuada la votació secreta dels doctors i declarada la suficiència del graduant, el mestrescola li pren jurament, el qual, tocant amb la mà dreta els Sants Evangelis, el formula amb els termes acostumats.

Tot seguit, el mestrescola, en justa reconeixença que l'aspirant ha de ser graduat, llicenciat i doctorat en la sagrada ciència de la medicina, amb facultat de medicar i curar, i de ser proclamat com a *benemèrit i molt condigne i sense objecció*, per tot això i de conformitat amb les normes aprovades per la Universitat de l'Estudi General de Lleida, li dóna i concedeix llicència per disputar, argüir, ordenar, declarar, decidir, interpretar, corregir i exercir tots els altres actes veritables, certs i legítims dels llicenciats i doctorats aprovats en la Facultat de Medicina de la dita Universitat, a tot arreu i amb autoritat apostòlica i reial, manant al seu padrí, Dr. Jaume Aran, que doni i confereixi a Miquel Rovira totes i cada una de les insígnies per ser llicenciat i doctorat; la qual cosa fou feta, amb la solemnitat requerida, entregant al seu patrocinat la càtedra, el llibre, l'anell d'or, la toga, el birret i la borla, l'abraçada i l'òscul.

El mestrescola li concedeix les lletres credencials, carta o títol, amb el segell de l'ofici de la Mestrescolia, firmades i rubricades de la seva mà, essent present el rector Francesc Colí per l'absència del rector Antoni Gomar, i

¹⁵ AML· *Llibre Verd Major*, p. 1001; ESTEVE, *El règimen jurídico...*, op. cit., p. 234.

com a testimonis els sotsbidells de la Universitat, Francesc Oliva i Joan Timona; dels quals actes en dona fe l'escrivà de la Mestrescolia i Cancelleria de la Universitat, Francesc Gracelles, i expedeix el títol per manament del mestrescola¹⁶.

Breu comentari biogràfic dels protagonistes del títol

El doctorant.- Miquel Rovira, el protagonista principal que obté el doctorat, naix a la vila de Sanaüja (Segarra), diòcesi d'Urgell, fill de Joan i Paula fou batejat a l'església parroquial el 18 de gener de 1679. Així, doncs, el títol l'obtingué als 25 anys¹⁷.

El mestrescola.- Miquel Burniach i Teixidor, doctor en ambdós drets, canonge penitencier¹⁸, regí la Mestrescolia durant el temps de la vacant per mort del mestrescola de nominació reial i apostòlica, Dr. Esteve Casellas (1680-1703).

El 10 d'octubre de 1702, foren presentades al Capítol les lletres apostòliques de la coadjutoria amb futura successió de la Mestrescolia, que obtenia el Dr. Esteve Casellas, a favor del canonge Dr. Jaume d'Alòs i de Ferrer (fill del prestigiós catedràtic de prima de medicina de la Universitat de Barcelona, Dr. Joan d'Alòs i de Serradora)¹⁹ i se li donà la possessió de l'esmentada coadjutoria el 19 de desembre de 1702.

A la mort del Dr. Esteve Casellas, el 25 de desembre de 1703, no el succeí immediatament el Dr. Jaume d'Alòs, atès que el Capítol de laatedral tenia el dret de regir i administrar la Mestrescolia durant l'any de la vacant, així el

¹⁶ Apèndix documental

¹⁷ Arxiu Diocesà d'Urgell (La Seu d'Urgell, Alt Urgell). Fons Parroquial de Sanaüja, reg. 45, *Llibre Sacramental 1660-1685*, f. 230.

¹⁸ El 27 de desembre de 1702 es presentà com a opositor a aquest canonicat, el qual obtingué en competició amb els doctors Pere Rovira i Joan Baptiste Morata; aquest últim fou rector de l'Estudi General de Lleida a l'annualitat 1691-1692 (Arxiu Catedral de Lleida (=ACL), Actes, reg. 81, f.176v). El 17 de gener de 1703 es registren les qualitats dels tres opositors (*Ibidem*, ff.189v-191).

¹⁹ En la destacada obra del Dr. Joan d'Alòs, *Pharmacopoea Cathalana sive antidotarium barcinonense restitutum et reformatum*, els seus fills Josep i Jaume li dedicaren una poesia laudatòria. Jaume, el futur mestrescola, li dedicà la següent dècima: *Padre y Señor, con razón / tu mucho saber admira, / pues con este libro aspira / a la suma perfección. / Fue en la Escuela tu blasón / el explicar, y argüir, / más tu pluma en mi sentir / se viene de oy a elevar / enseñando a executar / la que enseñó a discurrir* (ALÓS Y DE DOU, José M^o de: *Genealogía de la familia Alós*, Barcelona, Tipografía de La Hormiga de Oro, 1911, pp. 19-20).

28 de desembre nomenà el Dr. Francesc Navés i Gassol. L'11 de setembre de 1704, per malaltia del Dr. Navés, nomenen el Dr. Jaume Martí i Salvador, i dos dies després, per absència d'aquest, nomenen el Dr. Miquel Burniach. Finalment, el 17 de desembre de 1704 pren possessió de la Mestrescolia el Dr. Jaume d'Alòs (1704-1710)²⁰.

El rector.- L'1 d'abril de 1704, d'acord amb els estatuts, els estudiants de dret elegiren rector per la nació catalana, pel temps d'un any, a l'estudiant Antoni Gomar, batxiller en dret canònic. El dia 1 de maig jurà el càrrec i prengué possessió, i tot seguit, d'acord amb el Consell de la Universitat, elegí el vicerector ordinari en un batxiller en dret (civil o canònic).

En cas d'absència o impediment del rector i vicerector ordinari, exercia l'ofici de vicerector el catedràtic més antic²¹, i aquest fou el cas del vicerector Dr. Francesc Colí, que era catedràtic de vespres de teologia.

A l'elecció de l'any següent, l'1 d'abril de 1705, el bisbe Francesc de Solís (1701-1714) manà al rector Antoni Gomar i Claustre de la Universitat, que a la elecció no hi assistís ni intervingués el Dr. Francesc Colí per estar excomunicat. Elegit rector Domènec Adamet, batxiller en dret canònic, amb intervenció del Dr. Colí, és impugnada l'elecció pel bisbe Solís i pel rector Gomar. Tot i això, el rector electe Adamet prengué possessió l'1 de maig per l'annualitat 1705-1706²².

El padri.- El Dr. Jaume Aran, natural de Sudanell (Segrià), estudià i es graduà a Lleida l'any 1694. En la reunió de Claustre de la Universitat de 5 d'abril de 1705, era catedràtic de vespres de medicina²³. Erigida la Universitat de Cervera l'11 de maig de 1717, extingida la de Lleida juntament amb les altres de Catalunya, és nomenat catedràtic de prima i l'11 de setembre pren possessió, amb un salari de 300 lliures²⁴.

Els puntuants.- Del Dr. Josep Miranda no tenim constància que fos catedràtic. En un Informe del Col·legi de Medicina de la ciutat, de data 24

²⁰ ESTEVE PERENDREU, Francisco: «Los últimos maestrescuelas y el Estudio General de Lérida», en *Miscel·lània. Les Terres de Lleida al segle VIII*, Lleida, Institut d'Estudis Ilerdencs, 1986, pp. 225-283, esp. pp. 237-242.

²¹ ESTEVE, «El régimen jurídico...», op. cit., p. 117.

²² ESTEVE, «Los últimos maestrescuelas...», op. cit., pp. 245 (nota 74), 249-253.

²³ *Ibidem*, p. 279.

²⁴ VILA BARTROLÍ, Federico: *Reseña histórica científica y literaria de la Universidad de Cervera*, Tàrraga, A.G. Camps, 1981, p. 38; RUBIO Y BORRÀS, Manuel: *Historia de la Real y Pontificia Universidad de Cervera*, vol. I, Barcelona, Librería Verdaguier, 1915, p. 114.

de gener de 1706, encapçala la relació de metges que el subscriuen, i que són els doctors Antoni Mirarnau, Gabriel Fàbregues, Josep Maurisa i Jaume Aran²⁵.

El Dr. Antoni Mirarnau i Periz, natural de Soses (Segrià), com a catedràtic de prima de medicina l'1 de gener de 1701 acredita l'aprovació de les pràctiques fetes per un estudiant²⁶. El 25 d'agost de 1710 continuava de catedràtic de prima²⁷.

Doctors assistents.- El Dr. Gabriel Fàbregues consta en el Consell General de l'Estudi de 2 de gener de 1705 com a catedràtic de medicina,²⁸ i l'11 de febrer de 1707 era catedràtic de segona de medicina.²⁹

Els altres tres doctors, Anastasi Fraga, Ignasi Ros i Francesc Mas, com a metges formaven part del Col·legi de Doctors de la Universitat.

Les tres càtedres de la Facultat de Medicina probablement estaven regides, la primera pel Dr. Antoni Mirarnau, la segona pel Dr. Gabriel Fàbregues i la de vespres pel Dr. Jaume Aran.

²⁵ LLADONOSA, *Noticia històrica...*, op. cit., pp. 426 i 478 [doc. 18].

²⁶ *Mag^{us} Anthonius Mirarnau Medicina Doctor Civis honoratus Ilerda populatus Cathedrae Primarius eiusdem facultatis Medicina Regalis Universitatis, et Generalis Studii qui medio iuramento ad Dominum Deum et eius Sancta quatuor Evangelia manu sua dextera corporaliter tacta in manu et posse Not. Infrascripti fecit relationem infrascriptam, et sequentem Videlicet: que ell dit Dr. Anton Mirarnau fa fe he com lo L^{do} Jaume Besodia estudiant en Medicina vuy en la Ciutat de Lleyda populat ha practicat ab dit Dr. Anton Mirarnau en dita Ciutat de Leyda per lo discurs y temps de tres mesos y mitg poch mes, o, menos es a saber part de dits tres mesos y mitg en lo any mil siscentos noranta y nou, y part en lo any proxim passat de mil setcents, la qual practica dit L^{do} Jaume Besodia ha donat be, y llealment al Dit Doctor Anton Mirarnau.* (Arxiu Històric de Lleida (=AHL). Not. Josep Bealdu, reg. 256, f. 6). Antoni Mirarnau era germà de Josep, doctor en Teologia i canonge de Lleida, i de Pere-Francesc, beneficiat de la catedral (AHL. Reg. 277, f. 306; TARRAGONA I MURAY, Jesús: «Inscripcions i làpides sepulcralcs a la Seu Vella de Lleida», *Ilerda*, XL (Lleida, 1979), pp. 247-324, esp. p. 300).

²⁷ AHL. Reg. 277, f. 306.

²⁸ ESTEVE, *Ibidem*, p. 245, nota 74.

²⁹ [11 de febrer de 1707] *Yo lo Dr, en Medicina Gabriel Fàbregues cathedratich de la Cathedra de Segona de Medicina en la Real Universitat Litteraria y General Estudi de Lleyda, fill illegitim y natural de Joan Fàbregues q^o pages de la vila de Velusell [El Vilosell (Garrigues)] Archebisbat de Tarragona, y de Barbera Fàbregues conyugues difunts [elegeixo] sepultura en la Parroquia de San Joan Bta. de la Plaça [de Lleida] en lo vas tinc construit devan la Capella de N^a S^a del Pilar...- Sepultado 8 Abril 1720 [anotació posterior] (AHL. Not. Joan Cases, reg. 461, f. 91 i ss.).*

Els bidells.- En funció de bidells actuaren els sotsbidells Francesc Oliva i Joan Timona. Francesc Oliva, d'uns cinquanta anys d'edat, era sastre de professió³⁰.

L'escrivà de la Cancelleria.- El notari de Lleida Francesc Gracelles obtingué en propietat l'Escrivania de la Cancelleria l'any 1699 i, com hem assenyalat més amunt, en el setge que patí Lleida l'any 1707 es perderen els llibres que custodiava on estaven continuats els privilegis dels doctors que es graduaven a la Universitat, segons testimoni del seu fill Josep Gracelles³¹

³⁰ ACL. Caixó 151, reg. 7164 (*Super verificatione...*).

³¹ *...que en lo dit Siti del any Mil set cents, y set se perderen moltes escriptures de notaris, y en special sap mol be ell testis ques perderen la major part de les del q^o Francisco Gracelles son pare de ell testimoni notari y escrivà propietari que era de la Curia de la Mestre Escolia de la Universitat Literaria de Lleyda ahon estaven continuats los Privilegis de doctors ques graduaven en dita Universitat; diu saberho ell testimoni per tenir les scriptures restants del dit son pare com a hereu que li es, y haverho vist així a més que es ben Sabut, públich y notori en la present Ciutat. Testimoni de Josep Gracelles fet el 23 de novembre de 1711 (ACL. *Ibidem*).*

APÈNDIX DOCUMENTAL

1704, setembre, 20. Lleida

Títol de doctor en medicina de Miquel Rovira

Arxiu Històric Comarcal de Valls (Alt Camp). *Fons Mercadé*. Reg. 2594
(Caixa 82, carp. 1, doc. 4).

Traducció feta per Raül Torrent i Torrent, del document original llatí.

Carta [*títol, credencial*] de doctorat en sagrada ciència mèdica de guarir, a favor de la persona de Miquel Rovira resident a la vila de Sanauja, diòcesi d'Urgell.

En poder de Francesc Gracelles, notari públic de Lleida, escrivà propietari de l'escrivania de la Mestrescolia o Cancelleria de la Universitat i Estudi General de Lleida.

Que tothom sàpiga que l'any mil set-cents quatre del naixement del Senyor, en concret el dia 20 de setembre, entre les deu i les onze hores del matí del susdit dia i any, en presència de mi, Francesc Gracelles, sotasignant, per l'autoritat apostòlica i reial notari públic, ciutadà de Lleida, membre del col·legi de notaris públics de la predita ciutat, i també escrivà útil i propietari de la Cancelleria o de la Mestrescolia de la Universitat i General Estudi de Lleida, i en presència dels infrascrits testimonis; així mateix, davant de l'il·lustre i molt reverent senyor Miquel Burniach, prevere, doctor en ambdós drets, canonge penitenciari de la Santa Mare Església Catedral de Lleida, regent l'ofici de la dignitat de mestrescola de la Universitat i Estudi General de Lleida, per elecció i nomenament dels il·lustres i molt reverents senyors degà i canonges de la susdita Església Catedral de Lleida, en dit nom administradors de la vacant de l'esmentada dignitat de mestrescola per autoritat apostòlica i reial, requerit i trobat personalment en la casa de la seva residència habitual, va comparèixer i es va constituir personalment el magnífic Jaume Aran, doctor en medicina i ciutadà de Lleida, conjuntament amb Miquel Rovira, batxiller en medicina, natural de la vila de Sanauja, diòcesi d'Urgell, presentant prèviament la informació rebuda pel susdit senyor regent de l'ofici de mestrescola, sobre la religió i la fe catòlica, d'acord amb la sèrie i tenor ordenat i decretat per Pius IV, de

bona memòria, per la divina providència Papa, amb les seves lletres apostòliques atorgades a Roma en els Idus de novembre de l'any mil cinc-cents seixanta-quatre de l'Encarnació del Senyor; tot seguit va presentar al predit senyor regent de l'ofici de mestrescola, Miquel Rovira per al grau de llicenciat i doctorat en la sagrada ciència mèdica; aquesta presentació fou acceptada pel referit il·lustre senyor regent com a justa i acordada a dret i raó, rebuda la informació prèvia sobre la ciència, naixement, vida, costums i cursos de l'aspirant, i tenint constància de la legitimitat de tot el predit; per tant, va admetre l'aspirant a la recepció de punts a l'Aula Capitular de l'Església de Lleida, habilitada com a Cancelleria, entre les dues i les tres hores de la tarda del mateix dia; va manar intimar pel bidell de la Universitat als doctors de la Facultat de Medicina que assistissin els dits dia i hora a l'Aula Capitular per assignar els punts al doctorand.

Arribat el dia i hora prefixats, que foren entre les dues i les tres hores de la tarda, va comparèixer personalment el candidat en l'esmentada Aula Capitular de l'Església de Lleida, juntament amb el seu senyor padri, a l'hora a ell assignada, i en presència del molt il·lustre i molt reverend senyor regent de l'ofici de mestrescola i de gairebé tot el col·legi de doctors de la sagrada ciència mèdica allí congregat per ordre del senyor regent, amb motiu de l'assignació, lliurament i recepció de punts. I, tot seguit, el senyor regent de l'ofici de la Mestrescolia va ordenar al magnífic Josep Miranda, doctor en medicina, que assignés el primer punt a l'aspirant, el qual doctor, rebut un llibre de mans del senyor regent i havent-lo obert, dels tres punts assenyalats a l'atzar pel propi senyor regent, assignà el primer punt sobre el capítol 5, llibre 1, de Differentiis februm, que comença Caeterum sim. eatur. Seguidament, el predit senyor regent manà al magnífic Antoni Mirarnau, doctor en medicina, que assignés el segon punt al dit aspirant, el qual doctor, rebut un llibre de mans del senyor regent i havent-lo obert, dels tres punts assenyalats a l'atzar pel propi senyor regent, assignà el segon punt sobre la sentència 10 del llibre 2^{on} dels Aforismes d'Hipòcrates, que comença Corpora cum quis voluerit purgari. D'aquests punts, assignats tal com més amunt s'ha dit, el molt il·lustre senyor regent de la Mestrescolia em manà a mi, el notari i escrivà sotasignant, en passés i lliurés a cada un dels doctors una relació o cèdula: relació que fou feta tot seguit i repartida pel bidell de la forma usual i acostumada, i lliurada a cada un dels doctors de la facultat, segons consta per la relació fidedigna del propi bidell feta davant meu, el notari infrascrit; seguidament el precitat i molt il·lustre i molt reverend senyor regent de la Mestrescolia assignà a l'aspirant i al seu padri els dos punts esmentats perquè els llegís i els defensés davant els senyors doctors

puntuants i la resta de doctors, el dia següent entre les dues i les tres de la tarda, en la susdita Aula Capitular.

Arribat el dia, que fou i era comptat el dia vint-i-u dels predits mes i any, l'aspirant va comparèixer a l'esmentada Aula Capitular juntament amb Jaume Aran, padri seu, davant el susdit molt il·lustre i molt reverend senyor regent de la Mestrescolia, i en presència de gairebé tot el col·legi dels esmentats doctors, a fi i efecte de sostenir i practicar l'examen sobre els referits punts més amunt assignats; i, efectivament, l'aspirant en companyia del seu padri Jaume Aran, sostingué i practicà l'examen, en el qual hi intervingueren el referit senyor padri, els doctors puntuants i també Anastasi Fraga, Gabriel Fàbregues, Ignasi Ros i Francesc Mas, digníssims doctors de la predita Universitat. Un cop realitzat tot això de forma llúida i vistes les votacions o vots que s'acostumen a aportar per sufragi i escrutini secrets, el molt il·lustre i molt reverend senyor regent de la Mestrescolia, requeri prèviament i rebé per part de l'aspirant jurament corporal davant Déu i els seus sants quatre Evangelis, sobre les sagrades escriptures tocades corporalment amb la seva pròpia mà dreta, de no actuar ni procedir contra la Santa Seu Apostòlica, ni contra l'ofici de mestrescola a ell confiat, ni contra la referida Universitat del General Estudi de Lleida; i, així mateix, que, donat cas que hagués d'intervenir en algun examen privat de llicenciatura o doctorat, tal com s'havia fet amb ell, donaria, on i quan calgués, i aportaria el seu vot segons nostre Senyor Déu i la seva recta consciència, a propòsit dels mèrits i suficiència de l'aspirant a la llicenciatura o doctorat; i també que a la festa solemne en què tot seguit rebria les insígnies de la llicenciatura i del doctorat, aportaria com a mínim tres mil turonesos de plata, exempts de cap tipus de frau. D'altra banda, requeri i rebé, així mateix, per part del senyor aspirant jurament corporal de professió de fe catòlica, segons els decrets del sacre Concili de Trento i també segons la sèrie i el tenor de motu proprio decretat i ordenat pel mateix santíssim en Crist Pare senyor nostre el papa Pius IV de santa memòria, en les seves lletres apostòliques més amunt esmentades i datades; i, com que l'aspirant va actuar satisfactòriament en el seu examen a l'hora d'exposar els punts i de distribuir magistralment els arguments i rèpliques, segons es desprèn i consta pels vots dels esmentats magnífics doctors en sagrada medicina prestats i rebuts en votació secreta, el molt il·lustre i molt reverend senyor regent de la Mestrescolia, va decretar que en justa recompensa, l'esmentat Miquel Rovira devia ésser graduat, aprovat i promogut al grau de llicenciat i doctorat en sagrada medicina, i facultat per a l'exercici de curar i guarir, com a benemèrit i molt condigne, sense cap objecció. Així mateix, d'acord amb les consuetuds aprovades d'aquesta Universitat i Estudi General, i per l'autoritat apostòlica i reial inherent a

l'exercici del càrrec, pel que fa a aquesta diligència, per les presents lletres, li va atorgar i concedir llicència per llegir, i també per disputar, argumentar, ordenar, declarar, resoldre, interpretar i corregir, i també per exercir degudament totes les altres funcions que són pròpies dels veritables, autèntics, legítims i indubtables llicenciats i doctors aprovats en la Facultat de Medicina d'aquesta Universitat de Lleida i arreu del món.

I tot seguit, un cop efectuades escrupulosament i ordenada totes i cadascuna de les coses predites, el molt il·lustre i molt reverend senyor regent de la Mestrescolia va ordenar al dit Jaume Aran, padri del referit presentat, que lliurés i conferís tots els atributs i insígnies de llicenciat i de doctorat al susdit aspirant. De continent, fet i complert tot això com és degut, en presència del dit molt il·lustre senyor regent de la Mestrescolia, dels molts insígnies i magnífics doctors de la dita Universitat i de la ciutat de Lleida, i del col·legi de batxillers, estudiants en aquesta i en altres facultats, de nobles, de ciutadans de Lleida, i d'altres que ennobleixen dita festa, amb la deguda llicència, consentiment i manament del senyor regent de la Mestrescolia, l'esmentat Miquel Rovira, per haver estat legítimament examinat i haver-se constituït en llicenciat i doctor, tal com més amunt s'ha dit, fou degudament promogut al grau de llicenciat i doctor en ciència mèdica i en la facultat de curar i guarir, com a persona benemèrita i molt condigna i sense objecció, i, així mateix, fou noblement condecorat, fet i constituït com a llicenciat i doctor en la susdita sala capitular per mà del seu padri, a saber, amb la càtedra, el llibre, l'anell d'or, la toga, el birret i la borla, l'abraçada i l'òscul, i amb totes les altres maneres, formes, solemnitats i cerimònies annexes i que se solen fer habitualment en tals festes.

En fe i testimoni de tots i cadascun dels actes anteriors, el prenotat molt il·lustre senyor regent de la Mestrescolia tingué per bé concedir i va concedir aquestes lletres credencials, visades amb el segell del dit ofici de la Mestrescolia i amb el seu propi, i firmades i roborades de mà del predit i molt il·lustre senyor regent l'ofici de la Mestrescolia.

Lletres que foren atorgades en Lleida el dia, mes, any i hores més amunt indicats.

Hi fou present i en tot hi intervingué el reverend Francesc Colí, prevere, doctor en filosofia i sagrada teologia, vicerrector de la dita Universitat i Estudi General de Lleida, per absència del magnífic Antoni Gomar, batxiller en dret pontifici, rector de la Universitat durant el curs actual i

corrent. Hi foren presents també com a testimonis, Francesc Oliva i Joan Timosa, sotsbidells de la susdita Universitat, cridats i especialment triats per a tot el predit; i també molts altres en gran multitud.

Doctor Miquel Burniach, canonge penitenciari de Lleida, regent de l'ofici de mestrescola.

De manament del molt il·lustre i molt reverend senyor regent de l'ofici de la Mestrescolia de la Universitat i Estudi General de Lleida, ho ha expedit Francesc Gracelles, notari públic de Lleida i escrivà damunt escrit.